ת"ש [א]אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא ותטול כתובה וחמותה אסורה מ"ט חמותה אסורה לאו משום דאמרינן לא בעלה מיית ולא חמיה מיית והא דקאמרה הכי לקלקולא לחמותה הוא דקמיכוונא סברה לבתר שעתא לא תיתי תצטערן דלמא שאני התם [ב]דרגיש לה צערא: **מתני'** עד אומר מת ונשאת ובא אחד ואמר לא מת הרי זו לא תצא [א]עד אומר מת ושנים אומרים לא מת אע"פ שנשאת תצא שנים אומרים מת ועד אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנשא: **גמ'** טעמא דנשאת הא לא נשאת לא תנשא והאמר עולא [ב]כ"מ [ג]שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים הכי קאמר [ג]עד אחד אומר מת והתירוה להנשא ובא אחד ואמר לא מת לא תצא מהיתירה הראשון: [ד]עד אומר מת: פשיטא דאין דבריו של אחד במקום שנים [ה]לא צריכא בפסולי עדות וכדר' נחמיה דתניא רבי נחמיה אומר[ד] כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באיש אחד כשני אנשים באיש אחד ואיבעית אימא [ו]כל היכא דאתא עד אחד כשר מעיקרא [ה]אפי' מאה נשים כעד אחד דמיין אלא כגון דאתאי אשה מעיקרא ותרצה לדרבי נחמיה הכי רבי נחמיה אומר [ו]כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות ועשו שתי נשים באשה אחת כשני אנשים באיש אחד אבל שתי נשים באיש אחד כפלגא ופלגא דמי: [ז]שנים אומרים מת וכו': מאי קמשמע לן בפסולי עדות וכדר' נחמיה דאזיל בתר רוב דעות היינו הך מהו דתימא כי אזלינן בתר רוב דעות לחומרא אבל לקולא לא [ח]קמ"ל: **מתני'** [ט]אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה וזו שאומרת לא מת לא תנשא ולא תטול כתובתה אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג ר"מ אומר הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודה ור' שמעון אומרים [י]הואיל וזו וזו מודות שאין קיים ינשאו [כ]עד אומר מת ועד אומר לא מת

אשה

אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי. רבותא אשמועינן דאע"ג דאמרה ברישא מת בעלי ונמצא שאין זו חמותה והרי היא לה כנכרית אפי' הכי לא מהימנא אדאמרה מת חמי וחמותה אסורה מ"ט הא לאו חמותה היא אלא משום דאמרי הך לאו בעלה מיית ועדיין זו חמותה ולא חמיה מיית וזו כלתה מתכוונה לקלקלה ואע"ג דהשתא הרי בנה של זו במדינת הים ואין אמו אצלו לדבר לו על כלתה דברים רעים אפ"ה מסקא כלה אדעתה לקלקלה מעכשיו כי היכי דלבתר שעתא כשישוב בעלי ובעלה תדחה לחרפות ולא תיתי לטרדן וה"ה לחמותה הבאה לאחר מיכן דהא נמי אחר מיכן הוא: **דרגש לה לערא.** כבר הרגישה כלה זו בצער שמצערתה חמותה ושנאה ישנה היא אבל בחמותה לאחר מיכן שמעולם לא היתה חמותה לא תפסוט: **הרי כאן שנים.** הרי הוא חשוב כשנים: **לא תצא מהיתירה הראשון.** ודוקא התירוה קודם שיבא עד שני המכחישו אבל בא קודם שיתירוה מודה עולא דלא סמכינן אקמא דהכתי לא אחשביניה כתרי: **עד אומר מת.** ובאו עדים ואמרו לא מת פשיטא דמודי עולא דלגבי תרי חשיב כחד ובטל ולא אמרינן תרי ותרי נינהו: **בפסולי עדות.** ואע"ג דשנים שאמרו לא מת נשים היו הרי עד ראשון בטל אצלן ואיצטריך לאשמועינן כי האי גוונא: **כל מקום שהאמינה תורה עד אחד.** אין שם תורת עדות כי היכי דחד חשיב פסולי עדות נמי חשיבי הלכך הלך אחר רוב דעות ואין עליך לבדוק אם כשרים אם פסולים: **ועשו שתי נשים באיש אחד.** שתי נשים שהכחישו עד אחד ואמרו לא מת כשני אנשים באיש אחד שהראשון בטל ואפילו ניסת תצא: **כל היכא דאתא ע"א כשר מעיקרא.** והתירוה על פיו אפילו מאה נשים כעד אחד דמיין וכי היכי דעד אחד בטל דאמרינן ראשון הרי הוא כשנים ואין דבריו של אחרון במקום שנים מאה נשים נמי בטלים לגביה ובכי האי גוונא לא אשמועינן מתני' דתלא אלא מתני' דקתני אף על פי שנשאת תצא כגון דאתאי אשה מעיקרא ונשאת על פיה ואשמועינן מתני' דתצא ע"פ שתי נשים הבאות אחרי כן ולא מוקמינן קמייתא במקום עד כשר ואע"ג דאחשבינה כתרי למישרייה על פומה: **כפלגא ופלגא.** בעד אחד אומר מת והתירוה לינשא ובא אחר ואמר לא מת דאמר במתני' לא תצא מהיתירה הראשון: **לחומרא.** כגון מליעתא דקתני תצא: **מתני' אחת אומרת מת.** שתי נשים צרות הבאות ממדינת הים אחת אומרת מת בעלי וצרתה אומרת לא מת: **הואיל והן מכחישות כו'.** ובגמ' פריך לפלוג נמי ר' מאיר ברישא דזו שאומרת מת לא תנשא: **הואיל וזו וזו מודות כו'.** הא אחת מודה והאחת אינה מודה לא ינשאו שתיהן אלא האחת:

אשה

לאו משום דאמרינן לא בעלה מת ולא חמיה מת. ומ"מ מתירים אותה לינשא כיון דחזיא דחמותה אסורה אף היא לא מקלקלה נפשה וא"ת מה יש לחוש מכל מקום נתיר לחמותה כשנשאת הכלה דהשתא לא תיתי ותצטער שהרי לא תחזור להיות כלתה וי"ל דמכל מקום יש לחוש פן תנשא חמותה קודם שתנשא הכלה והיא מתכוונת לכך ונמצאת שאסרה את חמותה ולכך לא רצו חכמים להתירה אפילו כשתנשא הכלה:

דלמא שאני התם דרגש לה צערה. ה"ה דה"מ למימר שאני התם דלא מסקא אדעתה שמא ימות בעלה אבל כלה יכולה לידע שיבא בעלה וממללא לגרה מילי עילויה אי נמי משוי אותם הגמרא לפי שאין דבר ברור כל כך שיחזור בעלה ממדינת הים: **הא לא נשאת לא תנשא והא אמר כו'.** קשה לר"י דבפרק ב' דכתובות (דף כב: ושם) גבי מילתיה דרבי יוחנן דשנים אומרים מת כו' משמע דמילתיה דעולא איירי בדיעבד אבל לכתחלה מודה דלא תנשא משום דרב אסי הסר ממך עקשות פה וי"ל דהכא דייק הכי טעמא דנשאת משום הכי לא תצא הא לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תצא דהכי משמע דוקא נשאת לא תצא הא לא נשאת לא תנשא ואם נשאת תצא משום הכי פריך מדעולא וא"ת והיכי משני התירוה לינשא ובא אחר ואמר לא מת לא תצא מהיתירה הראשון משמע ותנשא לכתחלה ויש לומר דודאי לכתחלה לא תנשא ולא תצא מהיתירה הראשון היינו לענין דאם נשאת לא תצא וסיפא דע"א אומר מת ואחד אומר לא מת הרי זו לא תנשא איירי בבת אחת ואפי' נשאת תצא וא"ת ור' יוחנן בפ"ב דכתובות (ג"ז שם) מאי קמ"ל מתני' היא וי"ל דר' יוחנן אתא לאשמועינן דלכתחלה לא תנשא משום דרב אסי ור"י אומר דפריך משום דמשמע ליה הא לא נשאת לא תנשא מדאורייתא מדקאמר תצא ולא [ז]קתני הולד ממזר ועוד מדקתני סיפא עד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת לא תנשא משמע דהיינו בבת אחת ואי מדרבנן אפילו בזה אחר זה נמי וא"ת דהכא משמע דעולא לא איירי אלא בזה אחר זה דהיינו בהתירוה לינשא ובפ' מי שקינא (סוטה לא: ושם) משמע דאיירי עולא בכל ענין בין בבת אחת בין בזה אחר זה דתנן התם עד אחד אומר נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת היתה שותה כו' דדייק בגמ' טעמא דהאי מכחיש אבל לא מכחיש עד אחד נאמן מה"מ כו' ופריך כיון דמדאורייתא עד אחד מהימן אידך היכי מצי להכחיש ליה והאמר עולא כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים אלא אמר עולא תני לא היתה שותה ור' חייא אמר היתה שותה ולרבי חייא קשה מתני' לעולא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה משמע דעולא נמי איירי בבת אחת כמו בזה אחר זה ולכך צריך להגיה ולא משני כדמשני רבי חייא ומיהו י"ל דעולא לא איירי אלא בזה אחר זה אלא שנראה לו דוחק להעמיד המשנה בבת אחת משום דמשמע ליה דאיירי נמי בזה אחר זה ועוד אמר ר"י דאפילו איירי עולא בכל ענין ה"מ התם דמדאורייתא עד אחד מהימן בסוטה כדנפקא ליה התם מועד אין בה אבל הכא גבי אשה דלא מהימן אלא מדרבנן לא חשיב כשנים אלא בזה אחר זה ואע"ג דיש חלוק בין דאורייתא בין דרבנן מייתי מדעולא דנראה לו דחשיב כשנים בזה אחר זה בדרבנן כמו בדאורייתא בבת אחת: **עד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת תצא.** אבל אחד ואחד בזה אחר זה לא תצא אבל לא תנשא שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת אע"פ שלא נשאת תנשא אחד ואחד בבת אחת לא תנשא ובזה אחר זה מותרת להנשא מה"ת אי לאו משום לזות שפתים: **לא צריכא בפסולי עדות.** והא דאמר בפרק מי שקינא (סוטה לא: ושם) תנן עד אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת היתה שותה הא חד וחד אינה שותה תיובתא דרבי חייא וליטעמיך אימא סיפא שנים אומרים נטמאת ואחד אומר לא נטמאת כו' אלא בפסולי עדות כו' ואמאי לא מוקי רישא בפסולי עדות מטעם דפריך

הכא

עין משפט נר מצוה

ל א ב ג ד ה ו מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף לז:

לא ז ח מיי' שם הלכה כב טוש"ע שם סעיף מ:

לב ט מיי' שם הל' כב טוש"ע שם סעיף מו:

לג י מיי' שם טוש"ע שם סעי' ט וסעיף מז:

לד כ מיי' שם הל' יט טוש"ע שם סעיף לז:

תוס' חד מקמאי

מתני' אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת מת תנשא ותטול כתובתה. אחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג אר"מ הואיל ומכחישות זו את זו הרי אלו לא ינשאו ר' יהודה ור' שמעון אומרים הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים ינשאו. עד אומר מת ועד אומר לא מת אשה אומר' מת ואשה אומר' לא מת ה"ז לא תנשא הרב אלפס לא פסק כדברי מי סמך על הכלל המסור בידינו יחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דקי"ל ר"מ ור"י הלכה כר' יהודה:

מסורת הש"ס

א) לקמן קיח., ב) [גיר' הערוך ערך גש ב' דגיש פירוש שכבר גש והגיע לערה], ג) סוטה לא: מז: לעיל פח: כתובות כב:, ד) סוטה לא: מז: לעיל פח:, ה) [לעיל פח: וש"נ], ו) ג"ז שם [תוס' פי"ד], ז) עי' במהרש"א,

מוסף רש"י

וחמותה אסורה. שאין כלה מעידה לחמותה, ואע"ג דאמרה ברישא מת בעלי, דפקע ליה לד כלות והויא נכרית, אפילו הכי לא מהימנא (לקמן קיח.). **הרי כאן שנים.** הרי הוא חשוב כשנים כגון בעדות אשה לומר שמת בעלה ובעדות סוטה לומר נטמאה, ואין דבריו של אחד, דאמר לא מת, במקום שנים (לעיל פח:). **הלך אחר רוב דעות.** הוציאתו לעדות זו מכלל כל עדיות שבתורה לפיכך פסולין וכשרין שוין בה והלך אחר רוב דעות המעידין בדבר (סוטה לא:) אין דין עדות בדבר מדעד אחד נאמן בה הלכך פסולים נאמנים ככשרין והלך אחר הרוב (לעיל פח:). **ועשו שתי נשים.** המכחישות איש אחד, **כשני אנשים באיש אחד.** דמהימני (שם).